

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

fi.ofa.k.remisser@regeringskansliet.se

**Karlskrona kommuns yttrande över Kommunutredningens slutbetänkande
”Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget” (SOU
2020:8)**

Karlskrona kommun har erhållit rubricerade betänkande på remiss. Svaren ska vara finansdepartementet tillhanda senast den 30 september 2020.

Finansdepartementet önskar få remissvaren strukturerade enligt följande:

- En strategi för stärkt kapacitet i kommunerna
- Strukturella åtgärder
 - Stöd och incitament för strategisk samverkan och frivillig sammanläggning av kommuner
 - Försöksverksamhet
 - Former för stöd och analys för att stärka kommunernas kapacitet
 - Statens åtagande och statlig närvaro i hela landet
 - Kommunernas ekonomi
 - Kommunernas kompetensförsörjning
 - Kommunernas digitaliseringsarbete
 - Övriga förslag och bedömningar

SYNPUNKTER

En strategi för stärkt kapacitet i kommunerna

Utredningen har valt att definiera kapacitet som drift- respektive utvecklingskapacitet. Utredningen definierar driftskapacitet som att rättssäkert och kostnadseffektivt nå de kvalitetskrav som ställs på välfärdstjänsterna samt utvecklingskapacitet som förmåga till organisatorisk utveckling och förnyelse,

Kommunledningsförvaltningen

Adress
371 83 Karlskrona

Besöksadress
Östra Hamngatan 7 B

Telefon
0455-30 30 00

Telefax
0455-30 30 30

E-postadress
kommunledningsforvaltningen@karlskrona.se

icke nödvändiga investeringar samt ett fruktbart samarbete med aktörer utanför den kommunala organisationen. Kommunen är dock en politiskt styrd organisation och kapacitetsbegreppet bör därför delas in i flera dimensioner: politisk, professionell och ekonomisk kapacitet. Den viktigaste är den politiska (lokaldemokratiska) kapaciteten. En väl fungerande ledning och styrning är avgörande för varje organisation, så även för en kommun. Utöver detta har vi professionell kapacitet dvs. kompetens i förhållande till arbetsuppgifter och ekonomisk kapacitet, dvs. finansieringen av verksamheten.

Strukturella åtgärder

Stöd och incitament för strategisk samverkan och frivillig sammanläggning av kommuner

Medborgares möjlighet till inflytande och delaktighet i det lokala samhällets utveckling har blivit en allt viktigare fråga för kommuner och regioner, dels för att skapa tillit till det demokratiska systemet, dels för att utveckla ett hållbart samhälle. De demokratiska effekterna på kommunsammanslagningar kan bli negativa då exempelvis avståndet mellan kommunmedborgaren och kommunpolitikerna riskerar att öka. Detta gäller inte minst om det blir stora geografiska ytor som de nya kommunerna ska täcka.

Utredningen är alltför negativ till samverkan, medan fördelarna med sammanslagningar överskattas och inte tillräckligt problematiseras. Då är strategisk samverkan mellan kommuner och inom olika områden att föredra. Det kan konstateras att en kraftig ökning av antalet förbund och gemensamma nämnder har skett i landet som helhet samtidigt som det är ytterst liten samverkan inom budgettunga verksamheter som utbildning och äldreomsorg.

Karlskrona kommun samverkar redan idag med andra kommuner inom en rad strategiskt viktiga utvecklingsområden exempelvis infrastruktur, folkhälsa, brottsförebyggande arbete, digitalisering, miljö, energi- och klimatrådgivning. Vi har också områden där vi bildat gemensamt förbund till exempel för Räddningstjänsten.

Försöksverksamhet

Utredningen konstaterar att det ibland saknas tillräcklig kunskap om vilka åtgärder som passar för att lösa olika problem och för att stärka kommunernas kapacitet. Kommunutredningen menar därför att det finns behov av att pröva

olika åtgärder inom ramen för en försöksverksamhet och därigenom få ny kunskap och nya erfarenheter. Kommunutredningen anser dessutom att det är viktigt att ta tillvara lokala initiativ om hur kommunernas kapacitet kan stärkas.

Utredningen föreslår en försöksverksamhet med dispens från gällande lagstiftning genom att stärka kommuners kapacitet genom att möjliggöra anpassning av verksamheten till lokala förhållanden eller minska statliga regleringar. Till detta ställer sig Karlskrona kommun positiv.

Former för stöd och analys för att stärka kommunernas kapacitet

Försöken får avse strukturförändring eller verksamhetsutveckling. Detta förslag är något som Karlskrona kommun ser positivt på. Karlskrona kommun, liksom SKR, ställer sig dock tveksamt till Kommundelegationen med det s.k. landshövdingeuppdraget. Detta gäller också förslaget att låta Statskontoret följa kommunsektorn avseende strukturförändringar, finansiering av kommunernas verksamheter liksom demografisk utveckling och omvärldsförändringar. När det gäller samverkan och sammanläggningar är detta något som måste komma från kommunerna själva.

Statens åtagande och statlig närvaro i hela landet

Regeringen bör ta ett tydligt ansvar för statens åtaganden i kommunerna och utveckla det arbete som påbörjats med att garantera statlig närvaro i hela landet, och här nämns exempelvis Arbetsförmedling, Försäkringskassa, Polis, Skatteverket. Det som saknas i utredningen är vilka krav kommunen kan ställa på staten när uppdragen inte uppfylls. Det mest tydliga exemplet är den polisiära närvaron till kommunens medborgare samt det brottsförebyggande arbetet som försämrats efter Polismyndighetens omorganisation 2016.

Kommunernas ekonomi

Vad det gäller de ekonomiska aspekterna så är det tvivelaktigt om två stora glesa kommuner, och som då skulle bli en ännu större gles kommun skulle nå lägre kostnader. Troligen är det så att de mindre ekonomiska vinster som kan göras genom en minskad demokratisk effekt, genom ngt mindre administration och minskat antal politiker, kommer att understiga de ökade kostnader som blir följden av en mer utspridd verksamhet och större upptagningsområde.

Den stora ekonomiska vinsten skulle istället vara att staten säkerställer att det blir tydliga förutsättningar och möjligheter för att kunna bedriva verksamhet även i mindre kommuner. Dagens regelverk är till stora delar utformade för att passa till ett urbaniserat samhälle där det finns förutsättningar som saknas i stora delar av övriga landet.

I diskussion om kommunsammanslagning eller ej, kommer ett vanligt argument om kommunernas suveränitet och dess beskattningsrätt. Just beskattningsrätten påverkas av statens detaljreglering av många delar, eftersom regelverken är anpassade till stora städer och städer med hög befolkningstäthet. Det skiljer idag 5,97 kr mellan högsta och lägsta skattesats i landet. Detta trots det inkomst- och kostnadsutjämningsystem som finns. Det skulle vara oansvarigt att säga att den kommun med högst skatt är så mycket ineffektivare än den kommun med lägst skatt.

Kommunernas kompetensförsörjning

Det konstateras att 200 000 fler anställda behövs år 2026 samtidigt som man har 300 000 pensionsavgångar. Mindre kommuner har färre specialister och därmed större sårbarhet än större kommuner” (sid 252). I små och minskande kommuner blir rekryteringsunderlaget helt enkelt för begränsat. Möjliga lösningar är en ökad flyttning/pendling, arbetskraftsdeltagande, digitalisering och studieskultsnedskrivning.

Utredningen föreslår att regeringen bör ta initiativ till generella åtgärder som höjer sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet som bidrar till rekryteringen till tjänster inom kommunernas verksamhetsområden. Vidare föreslås regeringen ta initiativ till att utreda studieskultsnedskrivning (10 procent nedskrivning per år) för personer som bor och arbetar i landsbygdskommuner (60 ”avlägsset belägna” kommuner berörs).

Frågan om kompetensförsörjning sönderfaller enligt Karlskrona kommuns bedömning i två delar: en bristsituation på den offentliga arbetsmarknaden avseende formell (specialist-)kompetens, respektive en generell arbetskraftsbrist till följd av demografiska realiteter.

Kommunal samverkan och samutnyttjande av specialistkompetenser torde kunna utvecklas högst väsentligt – utan att befintlig struktur revideras.

Den generella bristsituationen bedöms främst mötas genom förändrade kompetensstrukturer och ökad digitalisering.

Kommunernas digitaliseringsarbete

Utredningen föreslår att staten bör ta ansvar för att etablera hållbar förvaltningsgemensam infrastruktur för grunddata och informationsutbyte. Man föreslår också att Myndigheten för Digital förvaltning (DIGG) bör stödja kommunernas digitaliseringsarbete (främst generellt metod- och kompetensstöd), samt att Regeringen tillsätter ett rättsligt beredningsorgan för att anpassa gällande rätt för att möjliggöra accelererad digitalisering och förbättrad informationsförsörjning

Inte minst den pågående pandemin visar att digitalisering på allvar tagit flera steg framåt och är möjligt. Men förutsättningar för att åstadkomma en digitalisering i hela landet behöver säkerställas. Sannolikt bör det i stora delar av landet kunna vara ett givet ägardirektiv för de statliga bolagen att bidra till att möjliggöra detta.

För att ta tillvara nyttan av framväxande teknologier och digitaliseringens möjligheter och bryta trenden avseende isolerad digitalisering krävs stora insatser. Idag fördröjer staten sektorns förmåga att tillvarata digitaliseringens möjligheter genom att inte eliminera onödiga juridiska hinder för att möjliggöra bland annat informationsutbyte och automatiserat beslutsfattande för kommuner och regioner. Förutsättningar måste också skapas för ansvarsfördelning och långsiktig finansiering för bred användning av standarder.

Övriga förslag och bedömningar

Utredningen föreslår en förenkling av olika planeringsunderlag från statliga myndigheter som behövs för att kommunerna i deras arbete med översiktsplaner ska kunna bedöma risker på grund av klimatförändringar. Kommunen ser positivt på detta, men den stora frågan är möjligheten till fortsatt statsbidrag för

förebyggande åtgärder för klimatanpassning. Vidare föreslås att regeringen bör ta initiativ till särskilda utbildnings- och kompetensförsörjningsinsatser för kommunerna för att stödja arbetet med frågor som rör klimat och miljö samt genomförandet av Agenda 2030. Även det sistnämnda förslaget ställer sig Karlskrona kommun sig positivt till.

Tillväxtverket föreslås att i samverkan med Boverket, Trafikverket och regionerna, stödja kommunernas strategiska planering för hållbar utveckling i alla delar av landet. Syftet med detta är ett förbättrat samspel och samarbete i lokala och regionala planeringsprocesser för att skapa attraktiva platser för medborgare, företagare och besökare. I grunden ser Karlskrona kommun positivt på ökad samverkan i planeringsprocessen, dock är det angeläget att både kommuner och regioner bereds samma möjlighet som de statliga verken att delta i detta arbete.

Regeringen föreslås ta initiativ till en utredning om huruvida det finns behov av ändringar i speciallagstiftning om grundläggande infrastruktur, för att underlätta samverkan mellan kommuner. Detta gäller infrastruktur som gator och vägar, VA-system och bredband. Karlskrona kommun bedömer att detta behov finns redan nu eller i framtiden och då inte minst inom VA-området och bredband. Regeringen föreslås vidta åtgärder för att underlätta finansieringen av bostadsbyggande i kommuner där fastigheters låga marknadsvärden negativt påverkar möjligheten att finansiera nybyggnationer. Regeringen bör också underlätta byggandet av bostäder genom förändringar av redovisningsregelverket. Detta är en mycket angelägen fråga för att vända den negativa befolkningsutvecklingen på landsbygden